

Validation of the Persian Version of the Mentalization Questionnaire among Women in Parsian City, Hormozgan Province

Batool Zare^{1*}, Zahra Naghsh², Azam Noferesti³

1. M.A. Clinical Psychology, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran. ORCID: 0000-0002-8447-6035

2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran. ORCID: 0000-0001-6065-7838

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran. ORCID: 0000-0003-2563-6980

*Corresponding Author: Batool Zare: M.A. Clinical Psychology, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: Batoolzare.1995@ut.ac.ir

Received: 30 May 2024

Revised: 14 Sep 2024

Accepted: 14 Sep 2024

Abstract

Introduction: Mentalization, as a complete human capacity, refers to understanding the psychological processes of one's own and others' mental states. Achieving emotional regulation and developing communication skills, as well as creating and maintaining healthy relationships, is essential for social cohesion in Iran, particularly among women. Therefore, this study aimed to validate the Persian version of the Mentalization Questionnaire through psychometric evaluation to assess its reliability and validity among women in Parsian city, Hormozgan province, Iran.

Methods: In this descriptive validation study, the sample included 400 women aged 20 to 60, who were selected through the available sampling method in Parsian city (Hormozgan province) in 2021-2022. The translated 8-item version of the Mentalization Questionnaire (MQ) was used to measure the subjectivity. The results were extracted using a combination of descriptive and inferential statistical techniques including Cronbach's alpha and confirmatory factor analysis. Data were analyzed using SPSS 26 and LISREL 8 software. A significance level of 0.05 was considered.

Results: The results showed that the questionnaire has an acceptable internal consistency, with Cronbach's alpha coefficients for the trust and distrust factors being 0.82 and 0.81, respectively. The content validity ratio (CVR) and content validity index (CVI) with a score higher than 0.92 and 1 indicated the appropriateness of the content of the questionnaire. The results of factor analysis showed that the items had good internal consistency and discriminant validity, and factor loadings ranged from 0.62 to 0.78. Cronbach's alpha coefficients for two factors were 0.82 and 0.81, which indicates good internal consistency.

Conclusion: Therefore, due to the desirability of the psychometric features of the Persian version of this Mentalization Questionnaire 8-item, it can be used in research and evaluation works for a more detailed examination of women's mentalizing ability.

Keywords: Validity, Reliability, Confirmatory factor analysis, Mentalization, Women.

How to cite this article: Zare B, Naghsh Z, Noferesti A. Validation of the Persian version of the mentalization questionnaire among women in Parsian city, Hormozgan province. Journal of Nursing Education (JNE).

May 2024, p36-46 (in Persian)

ISSN/ © 2024 The Authors. Published by Iranian Nursing Association.

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

اعتباریابی نسخه فارسی پرسشنامه ذهنی‌سازی در بین زنان شهر پارسین استان هرمزگان

بتول زارع^{۱*}، زهرا نقش^۲، اعظم نوفرستی^۳

۱- کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. ORCID:-.....۲-۸۴۴۷-۶۰۳۵
 ۲- دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، تهران، ایران. ORCID:-.....۱-۶۰۶۵-۷۸۳۸
 ۳- استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، تهران، ایران. ORCID:-.....۳-۲۵۶۳-۶۹۸۰

*نویسنده مسئول: بتول زارع، کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

ایمیل: Batoolzare.1995@ut.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۶/۲۴

تاریخ بازبینی: ۱۴۰۳/۶/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۳/۱۰

چکیده

مقدمه: ذهنی‌سازی، به‌عنوان یک ظرفیت کاملاً انسانی به درک و فهم فرایندهای روان‌شناختی حالات ذهنی خود و دیگران اشاره دارد. دستیابی به تنظیم عاطفی و توسعه مهارت‌های ارتباطی و ایجاد و حفظ روابط سالم در بافت جامعه ایران به‌ویژه در میان زنان امری ضروری است. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف اعتباریابی نسخه فارسی پرسشنامه ذهنی‌سازی به‌منظور سنجش روایی و پایایی در بین زنان شهر پارسین استان هرمزگان انجام شد

روش کار: در این پژوهش توصیفی-اعتباریابی نمونه شامل ۴۰۰ نفر از زنان ۲۰ تا ۶۰ سال بود که از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس در شهر پارسین (استان هرمزگان) در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ انتخاب شدند. برای سنجش ذهنیت از نسخه‌ی ترجمه‌شده ۸ گویه‌ای پرسشنامه ذهنی‌سازی (MQ) استفاده شد. نتایج با استفاده از ترکیبی از تکنیک‌های آماری توصیفی و استنباطی شامل آلفای کرونباخ و تحلیل عاملی تأییدی استخراج شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 26 و LISREL 8 تحلیل شدند. سطح معنی‌داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد

یافته‌ها: نتایج نشان داد که پرسشنامه از همسانی درونی قابل قبولی برخوردار است و ضریب آلفای کرونباخ برای عامل اطمینان ۰/۸۲ و برای عامل عدم اطمینان ۰/۸۱ است. نسبت روایی محتوا (CVR) و شاخص روایی محتوا (CVI) با نمره بالاتر از ۰/۹۲ و ۱ حاکی از مناسب بودن محتوای پرسشنامه بود. نتایج تحلیل عاملی نشان داد که گویه‌ها همسانی درونی و روایی تفکیکی خوبی داشتند و بارهای عاملی بین ۰/۶۲ تا ۰/۷۸ متغیر بود. ضرایب آلفای کرونباخ برای دو عامل ۰/۸۲ و ۰/۸۱ بود که نشان‌دهنده سازگاری درونی خوب است

نتیجه‌گیری: بنابراین با توجه به مطلوب بودن ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی این پرسشنامه (۸ گویه‌ای) می‌توان از آن در کارهای پژوهشی و ارزیابی، جهت بررسی دقیق‌تر توانایی ذهنی‌سازی زنان بهره برد

کلید واژه‌ها: روایی سنجی، اعتباریابی، تحلیل عاملی تأییدی، ذهنی‌سازی، زنان

مقدمه

سلامت روانی و اجتماعی فرزندان، همواره مورد توجه سیاست‌گذاران و ادامه‌دهندگان خدمات بهداشت روان در سطح جامعه بوده است [۱]. در میان اعضای خانواده، مادران بیشترین سهم را در تربیت فرزندان بر عهده‌دارند [۲] به طوری که رابطه مادر و کودک پس از زایمان در روند ایجاد دلبستگی میان آن دو، اهمیت ویژه‌ای دارد و ایجاد دلبستگی سالم در تعیین شخصیت و عادات کودک، بسیار تأثیرگذار است [۳] و هر گونه شکافی که در رابطه مادر-کودک و شکل‌گیری مسیر دلبستگی ایجاد گردد، می‌تواند تأثیر منفی قاطعی بر تحول شخصیت فرزند داشته باشد و در آینده به مشکلات رفتاری-اجتماعی او منجر گردد [۲] رویکردهای گوناگونی در زمینه رابطه مادر-کودک بنا شده است. یکی از این رویکردها، نظریه ذهن است. نظریه ذهن (Theory of Mind) به توانایی فرد در نسبت دادن حالات ذهنی به خودش و دیگران اشاره می‌کند. به طوری که نظریه ذهن به وضوح در یکی از فعالیت‌های نیمه هوشیار ذهن به نام «ذهنی‌سازی» (Mentalization) وجود دارد [۴]. ذهنی‌سازی اشاره به ظرفیت افراد در درک خود و دیگران است که چگونه توسط حالات درونی مثل احساس، امیال، آرزوها، اهداف و نگرش‌ها انگیزه‌مند می‌شوند [۵]. از این رو، ظرفیت ذهنی‌سازی، کلید توانایی ما برای ورود به دنیای پیچیده اجتماعی است و به همین سبب، اختلال در آن را با بسیاری از مشکلات روان‌شناختی، مرتبط می‌دانند [۶]. بدون ذهنی‌سازی هیچ احساس قوی از خود، تعامل اجتماعی سازنده، روابط متقابل و احساس امنیت شخصی وجود نخواهد داشت [۷]

توانایی ذهنی‌سازی از نظر Fonagy شامل ۸ بعد می‌باشد؛ ذهنی‌سازی خودکار (Automatic Mentalizing)، ذهنی‌سازی کنترل‌شده (Controlled Mentalizing)، ذهنی‌سازی نسبت به خود (Towards Yourself Men- talizing)، ذهنی‌سازی نسبت به دیگران (Towards Others Mentalizing)، ذهنی‌سازی شناختی (Cognitive Mentalizing)، ذهنی‌سازی عاطفی (Affective Men- talizing)، ذهنی‌سازی درونی (Inner Mentalizing) و ذهنی‌سازی بیرونی (External Mentalizing) [۷]. توانایی ذهنی‌سازی نیازمند این است که افراد بتوانند نه تنها نوعی تعادل را در این ابعاد حفظ کنند، بلکه باید ابعاد را

به طور مناسبی با توجه به شرایط محیطی مورد استفاده قرار دهند [۸]

یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد، ذهنی‌سازی که در روابط اولیه شکل گرفته و تحول یافته است باعث شکل‌گیری مجموعه‌ای از فرض‌ها و انتظارات برای پیش‌بینی کردن روابط دلبستگی محور بعدی زندگی می‌شود [۹]. نتایج مطالعه Fonagy و Bateman نشان داد که ذهنی‌سازی بر جنبه‌های متعدد رابطه مادر-کودک اثرگذار است و همچنین مادران احساس بهتری از مادر بودن خود دارند، زیرا بهتر می‌توانند نیازهای کودکشان را درک و پاسخ دهند [۱۰]. همچنین نتایج مطالعه‌ی Hemmi و همکاران [۱۱] نشان داد که ذهنی‌سازی والدین (به خصوص مادر) بر حساسیت والدین، فرزند پروری و همچنین دلبستگی ایمن کودکان اثرگذار است. عینی و همکاران [۱۲] در پژوهش خود نشان دادند که مهارت‌های ذهنی‌سازی با کیفیت مراقبت‌های والدین و آسیب‌های دوران کودکی ارتباط دارند. همچنین دروگر و همکاران [۱۳] معتقدند ذهنی‌سازی یک توانایی مهم برای کنش‌وری‌های اجتماعی روزمره است و آسیب به آن ممکن است به اختلالات شدیدی در تعاملات اجتماعی که نقش محوری در بیماری‌های روانی دارد، منجر گردد. با توجه به نقش مهم مؤلفه ذهنی‌سازی در سلامت روانی و کاربرد رو به افزایش آن در تحقیقات و حوزه‌های درمانی، شناخت و سنجش آن، اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. امروزه ارتقا ذهنی‌سازی و ارزیابی مناسب نتایج مداخلات روانی-اجتماعی هدفمند مربوط به آن به یکی از اولویت‌های آموزشی-درمانی تبدیل گشته و می‌تواند برای متخصصان و بیماران سودمند باشد [۷]. از این رو در راستای تسهیل پژوهش در این حیطه، Fonagy و همکارانش اخیراً پرسشنامه‌ای را طراحی کردند که بتواند مفهوم کاملی از ذهنی‌سازی را در برگیرد و در مطالعات همه‌گیرشناسی با آزمودنی‌های وسیع قابل استفاده باشد [۱۴]. در حال حاضر نسخه‌های ۴۶ سؤالی، ۲۶ سؤالی و ۸ سؤالی پرسشنامه برای اهداف تحقیقاتی مورد استفاده قرار می‌گیرد [۶]. در ایران اعتباریابی و پایایی سنجی نسخه (۲۶ سؤالی) این پرسشنامه توسط دروگر و همکاران [۱۳] بر روی ۲۷۲ نفر از دانشجویان اجرا شده است. همچنین نسخه ۸ آیتمی پرسشنامه ذهنی‌سازی به زبان فرانسوی [۱۵]، ایتالیایی [۱۶] و کره‌ای [۱۷] ترجمه و اعتباریابی شده است. تاکنون هیچ مطالعه‌ی اعتباریابی بر نسخه ۸ آیتمی

بتول زارع و همکاران

پرسشنامه‌ها به صورت نسخه چاپی در بین زنان حاضر پخش گردید و بعد از تکمیل، پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شد. در مرحله‌ی بعد پرسشنامه‌ها چک شدند و در این مرحله ۲۱ پرسشنامه که ملاک‌های ورود به پژوهش را نداشتند و ناقص بود کنار گذاشته شدند. در نهایت اطلاعات مربوط به ۴۰۰ پرسشنامه جهت تجزیه و تحلیل مورد بررسی قرار گرفته شد. معیارهای ورود به پژوهش عبارت بودند از: زن بودن، ساکن در شهر پارسیان استان هرمزگان، تمایل به شرکت در مطالعه و دامنه سنی بین ۲۰ تا ۶۰ سال. همچنین معیارهای خروج از پژوهش شامل: داشتن سابقه اختلالات روان‌پزشکی و ناتوانی در خواندن و نوشتن به زبان فارسی بودند. در این پژوهش به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، از نسخه ترجمه‌شده مقیاس ذهنی‌سازی (Mentalization- Questionnaire; MQ) ۸ گویه‌ای Fonagy و همکاران، ۲۰۱۶ استفاده شد. با توجه به اینکه این پرسشنامه ناوابسته به فرهنگ است، لذا ضرورتی به بررسی مؤلفه‌های زیر بنایی و گویه‌ها در این نوع پرسشنامه‌ها نیست؛ یعنی تحلیل عاملی اکتشافی ضرورتی ندارد انجام شود؛ بنابراین، در این پژوهش به تحلیل عاملی تأییدی پرداخته شده است. روش نمره‌گذاری این پرسشنامه ۸ گویه‌ای به این صورت است که ابتدا برای مؤلفه اطمینان، سؤالات به صورت مستقیم در یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای از کاملاً موافق (۷) تا کاملاً مخالف (۱) نمره‌گذاری می‌شود. برای مؤلفه عدم اطمینان همان مواد به صورت برعکس نمره‌گذاری می‌شود. Fonagy و همکاران [۶] ثبات درونی برای مؤلفه‌های اطمینان و عدم اطمینان را به ترتیب ۰/۶۳ و ۰/۶۷ در نمونه غیر بالینی گزارش کردند و اعتبار آزمون را با روش آزمون - باز آزمون با فاصله سه هفته برای مؤلفه عدم اطمینان، ۰/۸۴ و برای مؤلفه اطمینان، ۰/۷۵ به دست آوردند. ابتدا پرسشنامه اصلی با استفاده از ترجمه رو به عقب به فارسی ترجمه شد. پس فرایند ترجمه و انطباق‌سازی این پرسشنامه نیز توسط دو نفر از دانشجویان مقطع دکتری روان‌شناسی به فارسی ترجمه شد. سپس صحت روایی محتوایی توسط دو نفر از اعضای هیأت علمی روانشناسی مورد بررسی قرار گرفت. بعد گویه‌ها توسط یک کارشناس ارشد زبان انگلیسی که قبلاً نسخه اصلی ابزار را مطالعه نکرده بود به انگلیسی برگردانده شد و در نهایت نسخه اصلی و نسخه ترجمه‌شده ابزار توسط متخصصین روان‌شناسی

در ایران صورت نگرفته است. از سوی دیگر، در ایران در سال‌های اخیر، علاقه‌مندی رو به افزایشی به مفهوم ذهنی‌سازی و کار در این حوزه دیده می‌شود و این امر لزوم فراهم‌سازی ابزارهای پژوهش دارای پایایی و اعتبار مناسب را برجسته می‌سازد؛ بنابراین، بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه ذهنی‌سازی در جامعه ایران و بررسی دلالت یا عدم دلالت عامل‌های این پرسشنامه در نمونه ایرانی ضروری می‌نماید. هدف این مطالعه رفع این شکاف با ارائه ابزاری قابل اعتماد برای سنجش ذهنیت است که در نهایت می‌تواند به توسعه مداخلات و برنامه‌هایی باهدف ارتقای روابط سالم و رشد مطلوب کودک کمک کند. از این رو، در پژوهش حاضر تلاش شد تا اعتباریابی نسخه فارسی پرسشنامه ذهنی‌سازی در نمونه زنان شهر پارسیان استان هرمزگان مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. روش کار پژوهش حاضر در زمره پژوهش‌های توصیفی-مقطعی است که در چهارچوب یک طرح تحقیق اعتباریابی انجام گرفته است. جامعه آماری در پژوهش حاضر دربرگیرنده‌ی زنان ۲۰ تا ۶۰ ساله شهر پارسیان استان هرمزگان در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود. برای انتخاب شرکت‌کنندگان در این پژوهش از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. مطابق با نظر Kline [۱۸] برای تعیین حجم نمونه، نسبت حجم نمونه برای هر پارامتر برآورد شده ۱۰ نفر است؛ بنابراین در مجموع تعداد اعضاء نمونه ۴۰۰ نفر در نظر گرفته شد. چون مادران بیش‌ترین سهم را در تربیت فرزندان دارند و طبق آنچه در مقدمه گفته شده؛ چون ذهنی‌سازی بر جنبه‌های متعدد رابطه مادر-کودک تأثیرگذار است، با توجه به این موضوع مهم و در دسترس بودن و تمایل بیشتر به همکاری در پژوهش، از زنان به‌عنوان نمونه پژوهش استفاده شد. جذب نمونه از طریق مراکز بهداشتی و درمانی (پزشکان، پرستاران، کادر اتاق عمل و ...)، ادارات و سازمان‌های دولتی (بهبیستی، شهرداری، فرمانداری، دادگستری، ثبت‌احوال، کتابخانه عمومی و بانک) و دانشگاه و مدارس (اساتید، معلمان، والدین دانش‌آموزان، دانشجویان، کارمندان اداره آموزش و پرورش) صورت گرفت. بعد از انتخاب اعضاء نمونه و با کسب اجازه از مسئولین مراکز و سازمان‌های نامبرده، در ابتدا طرح پژوهش برای زنان تشریح گردید و از آن‌ها درخواست شد که در صورت تمایل در این پژوهش شرکت نمایند.

محتوا (Content Validity Ratio; CVR) و شاخص اعتبار محتوا (Content Validity Indication; CVI) مورد ارزیابی قرار گرفت. روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی (Confrimatory Factor Analysis; CFA) مورد بررسی قرار گرفت. علاوه بر این، پایایی همسانی درونی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی شد. در نهایت داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS 26 و LISREL 8 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند

موردبررسی قرار گرفت تا از جهت معنایی تفاوتی در آن نباشد. نسخه فارسی پرسشنامه ۸ گویه‌ای ذهنی‌سازی به‌صورت آزمایشی در میان نمونه کوچکی که شامل ۴۰۰ نفر از زنان شهر پارسیان استان هرمزگان مورد آزمایش قرار گرفت (جدول ۱). از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا در صورت تمایل پرسشنامه را تکمیل کنند. سپس داده‌ها برای شناسایی هرگونه مشکل در پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. روایی محتوایی با استفاده از نسبت اعتبار

جدول ۱. پرسشنامه ۸ گویه‌ای ذهنی‌سازی

شماره	گویه‌ها	کاملاً موافقم	تقریباً موافقم	اندکی موافقم	نظری ندارم	تقریباً مخالفم	اندکی مخالفم	کاملاً مخالفم
		۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	افکار دیگران برایم نامعلوم است.							
۲	همیشه نمی‌توانم بفهمم که چرا کاری را انجام می‌دهم.							
۳	وقتی عصبانی می‌شوم حرف‌هایی می‌زنم که واقعاً نمی‌دانم چرا آن‌ها را می‌گویم.							
۴	وقتی عصبانی می‌شوم حرف‌هایی می‌زنم که بعداً پشیمان می‌شوم.							
۵	وقتی احساس ناامنی می‌کنم، ممکن است طوری رفتار کنم که دیگران را ناراحت کند.							
۶	گاهی کارهایی می‌کنم که واقعاً دلیل آن‌ها را نمی‌دانم.							
۷	همیشه می‌دانم چه احساسی دارم.							
۸	احساسات شدید اغلب باعث می‌شوند نتوانم به خوبی فکر کنم.							

یافته‌ها

تحصیلات دانشگاهی داشته و در سازمان‌ها و ادارات دولتی مشغول به کار بودند. همچنین ۵۰/۷ درصد از زنان خانه‌دار بودند. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی زنان شهر پارسیان در جدول ۲ ارائه شده است

یافته‌های جمعیت‌شناختی گروه مورد مطالعه نشان داد، همه زنان شرکت‌کننده در پژوهش متاهل و دارای فرزند بودند. میانگین و انحراف معیار زنان مورد مطالعه به ترتیب ۳۶/۴۶ و ۶/۷۴ بود. همچنین بیش از نیمی از آن‌ها (۶۹ درصد)

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی زنان مورد مطالعه شهر پارسین

نام متغیر	ابعاد	فراوانی	درصد فراوانی
وضعیت سنی	زیر ۳۰ سال	۵۹	۱۴/۸
	۳۰ تا ۵۰ سال	۳۲۸	۸۲/۰
	۵۱ ساله به بالا	۱۳	۳/۳
وضعیت تحصیلی	زیر دیپلم	۲۵	۶/۳
	دیپلم	۹۹	۲۴/۸
	فوق‌دیپلم	۴۴	۱۱/۰
	کارشناسی	۱۸۸	۴۷/۰
	کارشناسی‌ارشد	۳۸	۹/۵
	دکتری	۶	۱/۵
	معلم	۶۵	۱۶/۳
وضعیت شغلی	کادر درمان	۳۳	۸/۳
	کارمند	۷۰	۱۷/۵
	آزاد	۲۹	۷/۲
	خانه‌دار	۲۰۳	۵۰/۷

به پیشنهاد Cohen [۱۹] به‌عنوان اندازه اثر متوسط و خط برش در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد که همبستگی عبارت‌ها با یکدیگر برای مؤلفه اطمینان (Certainty) از ۰/۶۲ تا ۰/۷۸ و همبستگی عبارت‌ها با یکدیگر برای مؤلفه عدم اطمینان (Uncertainty) از ۰/۵۴ تا ۰/۷۲ در تغییر است. شاخص‌های توصیفی عامل‌ها در جدول ۳ آورده شده است

نتایج نشان داد که ضرایب روایی محتوایی برای تمامی عبارت‌ها در سطح مطلوبی قرار دارد. شاخص CVR برای کل مقیاس برابر با ۰/۹۲ و شاخص CVI برابر با یک به دست آمد. در بررسی همسانی درونی و قدرت تشخیص عبارت‌ها، همبستگی نمره هر عبارت با سایر عبارت‌های آن عامل بررسی شد [۱۴]. حداقل ضریب همبستگی ۰/۳۰

جدول ۳. میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی عامل‌های پژوهش در زنان مورد مطالعه شهر پارسین

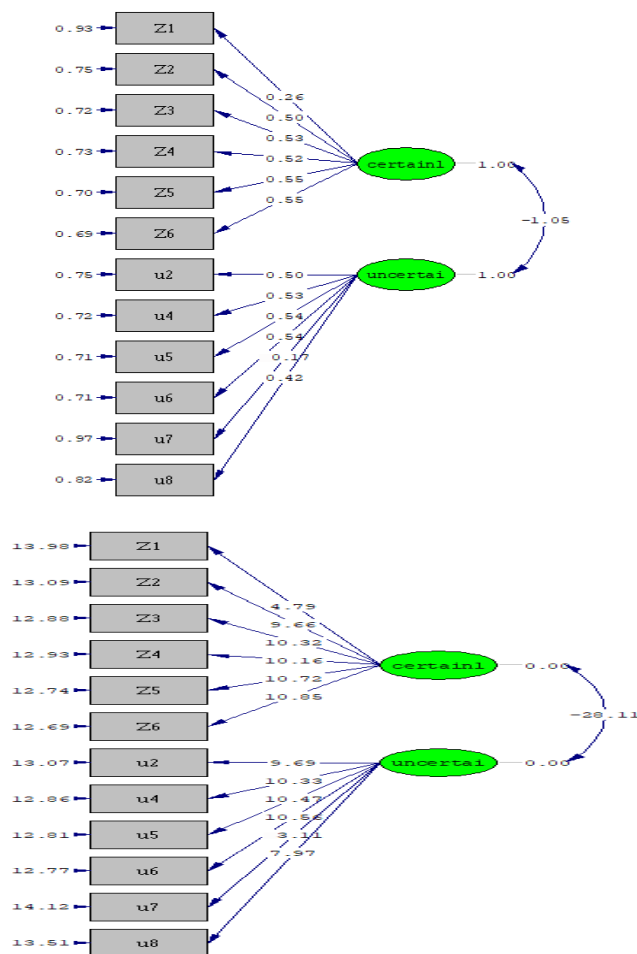
متغیر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
اطمینان	۱/۱۵	۰/۶۷	-۰/۳۵	-۰/۰۸
عدم اطمینان	۰/۶۷	۰/۵۸	-۰/۱۱	-۰/۰۱

بین ۰/۳ تا ۰/۶ را مناسب و بزرگ‌تر از ۰/۶ را خیلی مطلوب می‌داند. می‌توان گفت سؤالات از نظر بار عاملی در سطح خیلی مطلوب قرار دارند و در نتیجه تمامی سؤالات از بار عاملی مناسب برخوردارند. شاخص‌های برآزش در جدول ۴ گزارش شده است

به‌منظور بررسی میزان برآزش ساختار عاملی مقیاس مطابق شکل ۱ از تحلیل عاملی تأییدی با روش حداکثر درست‌نمایی استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی در ادامه آورده شده است. مطابق شکل ۲ و با توجه به نظر Kline [۱۳] که مقدار بار عاملی کوچک‌تر از ۰/۳ را ضعیف،

مناسبی برخوردار است. در رابطه با سایر موارد ذکر شده در جدول نیز مقدار قابل قبول برای شاخص برازش افزایشی Incremental Fit Index (IFI); بزرگتر از ۰/۹ و برای شاخص برازش هنجار شده ایجازی Parsimo-PNFI) و شاخص برازش تطبیقی Normed Fit Index (ny); و شاخص برازش تطبیقی ایجازی Parsimony Comparative Fit Index (PCFI) بزرگتر از ۰/۵ است که نیز حاکی از برازش خوب مدل هستند. با توجه به بارهای عاملی و شاخص‌های برازش می‌توان گفت که مقیاس از روایی سازه مطلوب برخوردار است

مطابق جدول ۴ شاخص نسبت مجذور خی دو بهنجار بر درجه آزادی (Chi-square Ratio Index/ Degrees of Freedom) بین ۱ تا ۳، برای شاخص برازش تطبیقی (Comparative Fit Index) بزرگتر از ۰/۹، برای شاخص ریشه دوم میانگین مجذورات باقیمانده استاندارد (Root Mean Square Residual) کوچکتر از ۰/۰۵ و برای شاخص ریشه دوم واریانس خطای برآورد (Mean Square Error of Approximation; RMSEA) کوچکتر از ۰/۰۸ به دست آمد که با توجه به مقادیر ارائه شده توسط Kline [۱۳] می‌توان گفت مدل از برازش

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل زنان مورد مطالعه شهر پارسیان

X ²	DF	Df/X ²	RMSEA	RMSR	CFI	IFI	PNFI	PCFI
۱۴۲/۶۱	۵۳	۲/۲۹	۰/۰۷	۰/۰۳۸	۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۷۵	۰/۸

بتول زارع و همکاران

آلفا کرونباخ بزرگ‌تر از ۰/۷) و اعتبار ترکیبی (با توجه به مقادیر CR بزرگ‌تر از ۰/۷) در سطح مناسب و مطلوبی قرار دارند. پایایی نسخه فارسی پرسشنامه ذهنی‌سازی زنان با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (Cronbach's Alpha) ارزیابی شد. نتایج نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس کل ۰/۸۷ بوده که نشان‌دهنده همسانی درونی خوب است. همبستگی‌های بین گویه‌ای برای ارزیابی روابط بین آیتم‌های فردی در پرسشنامه محاسبه شد. نتایج نشان داد که ضرایب همبستگی بین گویه‌ها از ۰/۳۴ تا ۰/۶۷ متغیر است که نشان‌دهنده همبستگی متوسط تا قوی بین گویه‌ها است

با توجه به جدول ۵ آلفا کرونباخ اطمینان و عدم اطمینان به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۱ به دست آمد که مطابق نظر Nunally و Bernstein [۲۰] که مقدار بالای ۰/۷ را مناسب می‌دانند، هر دو عامل از نظر همسانی درونی (Internal; CI

در وضعیت مطلوبی قرار دارند. در مدل‌های تحلیل عاملی اعتبار ترکیبی (Composite Reliability; CR) نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. جدول ۵ نشان می‌دهد که هر دو عامل در این مورد هم وضعیت مطلوبی دارند، چراکه مقدار CR قابل‌قبول بزرگ‌تر از ۰/۷ است. نتایج بررسی اعتبار مدل نشان داد که اعتبار گویه‌ها (با توجه به بارهای عاملی استاندارد)، اعتبار همسانی درونی (با توجه به مقادیر

جدول ۵. مقادیر آلفا کرونباخ و پایایی ترکیبی عامل‌های پژوهش در زنان مورد مطالعه شهر پارسین

متغیر	آلفا کرونباخ (CA)	اعتبار ترکیبی (CR)
اطمینان	۰/۸۲	۰/۸۱
عدم اطمینان	۰/۸۱	۰/۷۹

بحث

پژوهش حاضر باهدف بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه ذهنی‌سازی در بین زنان شهرستان پارسین، استان هرمزگان، به‌منظور درک بهتر رابطه ذهنیت مادری و تجارب هیجانی انجام شده است. تحلیل عاملی تأییدی برازندگی انطباق پرسشنامه ۸ گویه‌ای در دو عامل را نشان داد. این پرسشنامه دو عاملی، شامل اطمینان در مورد حالت‌های ذهنی و عدم اطمینان از حالت‌های ذهنی را آشکار می‌سازد. خرده مقیاس اطمینان در مورد حالت‌های ذهنی شامل سوالاتی بود که تمرکز آن‌ها بر گستره‌ای است که در آن فرد از حالت‌های ذهنی خود و دیگری اطمینان دارد و خرده مقیاس عدم اطمینان شامل سوالاتی است که بر گستره‌ای دلالت دارد که در آن فرد در مورد حالت‌های ذهنی خود و دیگری اطمینان ندارد. این مطالعه یک‌قدم ابتدایی برای ارزیابی و بررسی کاربرد این پرسشنامه خود گزارش‌دهی برای جمعیت ایرانی بود. با توجه به اینکه توانایی ذهنی‌سازی در بسیاری از روابط بین فردی، وضعیت‌های آسیب‌شناختی و موقعیت‌های درمانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، لذا این پرسشنامه می‌تواند برای سنجش

این توانایی ابزار مؤثری باشد نتایج مطالعه نشان‌دهنده پایایی و اعتبار قابل‌قبول نسخه فارسی پرسشنامه ۸ گویه‌ای ذهنی‌سازی برای استفاده در جمعیت زنان ایرانی است. ساختار عاملی مشاهده‌شده در این پژوهش با نسخه اصلی پرسشنامه Fonagy و همکاران [۶] و همچنین با یافته‌های حاصل از پژوهش Badoud و همکاران [۱۵]، Morandotti و همکاران [۱۶] و Park و Song [۱۷] که این ابزار را به ترتیب در جمعیت‌های فرانسوی، ایتالیایی و کره‌ای اعتباریابی کرده بودند، هم‌راستا است. از نظر مطالعات بین فرهنگی، تشابه عوامل استخراج‌شده با پژوهش‌های Bateman [۱۴]، Fonagy و همکاران [۶] و Park و Song [۱۷]، Badoud و همکاران [۱۵] و Morandotti و همکاران [۱۶] تقریباً هم در تعداد و هم در ترتیب و نیز درصد فراوانی واریانس تبیین شده به وسیله‌ی عوامل استخراج‌شده، بیانگر روایی سازه مناسب این پرسشنامه است؛ بنابراین با توجه به اینکه پرسشنامه ۸ گویه‌ای ذهنی‌سازی با هدف در نظر گرفتن ظرفیت ذهنی‌سازی افراد طراحی شده است، یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های مطالعه Bateman [۱۴]، Fonagy و

همکاران [۶] Park و Song [۱۷]، دروگر و همکاران [۱۳]، Badoud و همکاران [۱۵] و Morandotti و همکاران [۱۶] که ساختار دوعاملی برای این پرسشنامه گزارش کرده‌اند، منطبق است. می‌توان این نتیجه را گرفت که همسو با نتایج پژوهش‌های Fonagy و همکاران [۶]، Bateman [۱۴] و Park و Song [۱۷] سؤالات مناسب انتخاب شده‌اند و پرسشنامه با کمترین تغییر ساختار خود را حفظ می‌کند؛ لذا، تفاوت‌های فرهنگی و نژادی و تجارب مختلفی که فراگیران ایرانی تجربه می‌کنند، سبب نشده است که پرسشنامه ذهنی‌سازی در مقایسه با فراگیران انگلیسی‌زبان، متفاوت ارزیابی شوند. این هم‌سوئی مؤید دو نکته است؛ از یک طرف مقیاس به شکل دقیق، قابل فهم و سلیس ترجمه شده است که مشارکت کنندگان در هنگام مطالعه ابهامی مواجه نبوده‌اند و از طرف دیگر گویه‌ها و عوامل این مقیاس و به‌طور کلی این مقیاس نسبت به مسائل نژادی، فرهنگی و جنسیتی غیر حساس می‌باشد و این قابلیت وجه تمایز این ابزار با بسیاری از مقیاس‌های استاندارد در این زمینه می‌باشد

در یک اظهارنظر کلی می‌توان گفت با توجه به اینکه ذهنی‌سازی یک توانایی مهم برای عملکردهای اجتماعی روزانه است و آسیب به آن می‌تواند منجر به اختلالات شدیدی در تعاملات اجتماعی شود؛ در دسترس بودن ابزاری با ویژگی‌های روان‌سنجی، اعتبار و روایی مناسب، کوتاه بودن و سهولت اجرا که شرایط استفاده وسیع محققان را از این ابزار فراهم می‌آورد برای سنجش این توانایی ضروری می‌باشد. به‌علاوه روش ساده نمره‌گذاری این مقیاس در رابطه با هر دو عامل، امکان استفاده از این ابزار را برای پژوهشگران و درمانگران افزایش می‌دهد. مهم‌ترین نقطه قوت این پژوهش نیز علاوه بر جدید بودن مقیاس اعتبار یابی شده، دقت در فرایند اعتباریابی و انجام کامل مراحل و همچنین حجم نمونه مناسب برای انجام مطالعه بوده است. با توجه به روایی و پایایی مناسب مقیاس ذهنی‌سازی در این پژوهش، باید این نکته را به یاد داشت که این مقیاس باهدف سنجش میزان توانایی ذهنی‌سازی زنان اعتباریابی شده است. لذا از آنجاکه همه انسان‌ها با ظرفیت بالقوه برای تحول توانایی ذهنی‌سازی متولد می‌شوند، روابط دلبستگی با قرار دادن فرصت یادگیری حالات ذهنی برای کودک، عمق پردازش محیط اجتماعی را تعیین می‌کنند

[۲۱]. روابط دلبستگی کافی به‌ویژه دلبستگی‌های اولیه، به تجربه‌های ذهنی کودکان به والدین یا مراقب وابسته است. مطالعات نشان می‌دهد که عملکرد بازتابی والدین ابتدا زمینه دلبستگی را توسعه می‌دهد و سطح ذهنی‌سازی والدین ممکن است حداقل در مراحل نخستین رشد نقشی مهم را ایفا کند [۳]. این بدان معناست که والدین برای ایجاد دلبستگی کودک پاسخ‌هایی به نوزاد می‌دهند که به او در نتیجه‌گیری از این دنیا و ایجاد ذهنی‌سازی کمک می‌کند [۲۲]. ظرفیت مادر برای نگاه‌داشتن بازتابی‌های کودکش در ذهن خود به قالب احساس‌ها، امیال و مقاصد، به کودک این امکان را می‌دهد که تجارب درونی خودش را با استفاده از بازتابی‌های مادرش از آن‌ها کشف کند. این بازتابی‌ها را به طرق مختلفی و در سطوح متفاوتی از تحول کودک و تعامل‌های مادر-کودک رخ می‌دهند. در حقیقت، مشاهده مادر از تغییرات لحظه‌به‌لحظه در حالات ذهنی کودک و بازتابی‌های مادر از اولین رفتارها و حالات کودک و بعدها اولین کلمات و بازی‌های اوست که در بطن مراقبت با حساسیت بالا قرار دارد و برای تحول ظرفیت‌های ذهنی‌سازی کودک حیاتی است [۲۱]. همچنین، یافته‌های تجربی به‌طور منسجم نشانگر اثر مثبت ذهنی‌سازی والدین به‌خصوص مادر بر رشد و تحول کودک هستند. به نظر می‌رسد که والدین با عملکرد بازتابی بالا توانایی ذهنی‌سازی، خودمختاری و خودتنظیمی کودک خویش را پرورش می‌دهند [۶]. مطالعات Fonagy و همکاران [۲۳] نشان داد که رابطه‌ای صمیمی، توجه والدین به روابط عاطفی خود و کودکانشان برای توسعه‌ی توانایی ذهنی‌سازی بسیار تعیین‌کننده است، کودک در روابط عاطفی که با والدین خود شکل می‌دهد و با توجه ای که والدین به احساسات وی می‌کنند تصویری از خود را شکل می‌دهد که به‌عنوان موجودی مستقل از والدین دارای افکار، احساسات و خواسته‌هایی است. این پدیده در روابطی با دلبستگی ایمن و توجه والدین شکل می‌گیرد که بعدها در روابط عاطفی نوجوانی و بزرگسالی تأثیرگذار است. علاوه بر این، Fonagy و Bateman [۱۰] این نکته را نیز مطرح نمودند که رشد پایین ذهنی‌سازی همراه با سطح پایین و مشکل‌ساز روابط والد فرزند می‌تواند احتمال ابتلا به اختلال شخصیت در بزرگسالی را پیش‌بینی کند. در مجموع می‌توان گفت؛ فردی که دارای توانایی ذهنی‌سازی است

بتول زارع و همکاران

دیگر با محدوده‌های سنی مختلف و همچنین در مردان مورد بررسی قرار گیرد. همچنین به محققان و درمانگران پیشنهاد می‌شود در بسیاری از روابط بین فردی، وضعیت‌های آسیب‌شناختی و موقعیت‌های درمانی برای سنجش ظرفیت ذهنی‌سازی زنان از این ابزار می‌توانند استفاده نمایند

سیاسگزاری

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند مراتب تشکر صمیمانه خود را از زنان شهر پارسیان استان هرمزگان که ما را در انجام و ارتقای کیفی این پژوهش یاری رساندند، اعلام نمایند. این مقاله برگرفته از بخشی از نتایج پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول بوده که با کد اخلاق IR.SBU. REC.1401.066 به تائید کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه شهید بهشتی رسیده است. به منظور رعایت نکات اخلاقی پرسشنامه‌ها فاقد نام شرکت‌کنندگان بود و پیش از پر کردن پرسشنامه‌ها فرم رضایت آگاهانه به تائید شرکت‌کنندگان رسید و به شرکت‌کنندگان درباره محرمانه بودن پاسخ‌ها اطمینان داده شد. همچنین شرکت‌کنندگان این اختیار را داشتند در صورتی که مایل به ادامه همکاری نبودند از ادامه تکمیل پرسشنامه‌ها انصراف دهند

تضاد منافع

این پژوهش برای نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافی نداشته و نتایج به‌صورت شفاف بیان شده است

References

1. Putri H, Suriansyah A, Wahdini E. Effect of education income levels and parenting patterns on children's social behavior. *Journal of k6 Education and Management*. 2019; 2(2): 97-106. <https://doi.org/10.11594/jk6em.02.02.03>.
2. Shamsi Houjgan M, Bahreini M, Ravanipour M, Bagherzadeh R. Investigating the Relationship between mother's parenting styles and social skills of primary school children, *Iranian Journal Psychiatric Nursing*. 2020;8(5):97-107.
3. Nakhli M, Ahmadi S, Asadpour I. The impact of mentalization- based therapy on improving the mother-child relationship and secure attachment in children, *Quarterly Journal of Family and Research*. 2022;19(3):45-62.

درواقع دارای بازنمایی‌های ذهنی سطوح بالاتر و فهم دنیای درون روانی خود و دیگران است و این توانایی به افراد کمک می‌کند تا کیفیت روابط بین فردی از طریق شناسایی عوامل استرس‌زا در خانواده و توانایی ذهنی‌سازی مادر در وضعیت‌های هیجانی و عاطفی افزایش یابد. همچنین داشتن والد (مادر) ایمن و به حد کافی خوب می‌تواند نشان‌دهنده روابطی صمیمی و بارور بین مادر-فرزند بوده و مادر به احتمال بیشتری ارتباط بین حالت‌های ذهنی و رفتار را شناسایی کند

ازجمله محدودیت‌هایی پژوهش حاضر می‌توان به شیوه نمونه‌گیری در دسترس و اینکه این پژوهش فقط در یک شهر از یکی از استان‌های جنوبی کشور اجرا شده است اشاره کرد، لذا توصیه می‌شود جهت بررسی بیشتر تأثیرات فرهنگی، این پرسشنامه در سایر نقاط کشور نیز مورد مطالعه قرار گیرد

نتیجه‌گیری

تحلیل عاملی تأییدی مقیاس ذهنی‌سازی در نمونه ایرانی زنان ۲۰ تا ۶۰ سال، شامل دو خرده مقیاس اطمینان و عدم اطمینان را با زیربنایی مطلوب عاملی معرفی نمود که مؤلفه‌های حاصل از این مقیاس می‌تواند به درک بهتر فرد از حالت‌های ذهنی خود و دیگری کمک کند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی روایی مشخصات روان‌سنجی این ابزار را در جمعیت‌های بالینی و غیر بالینی

4. Asadi S, Bakhshpour Roudsari A, Abtahi S, Aghigh S, Pakravan H. The relationship between parental reflective functioning and emotional dysregulation of adolescent: The mediating role of mentalization ability. *Rooyesh*. 2022;11(3):25-34.
5. Carvalho C, Rovinski SLR, Fiorini GP, Ramires, V. R. R. Mudanças na capacidade de mentalização na psicoterapia psicodinâmica de crianças. *Psicologia Clínica*. 2020; 32(1):35-57. <https://doi.org/10.33208/PC1980-5438v0032n01A02>.
6. Fonagy P, Lemma A, Target M, O'Keeffe S, Constantinou M, Ventura WT, et al. Dynamic interpersonal therapy for moderate to severe depression: A pilot randomized controlled and feasibility trial. *Psychological Medicine*. 2020;50(6):1010-1019. <https://doi.org/10.1017/s0033291719000928>.

7. Allen JG. PhD handbook of mentalizing in mental health practice. Second Edition. *Journal of Psychiatric Practice*. 2020;26(2):160-161. <https://doi.org/10.1097/pr.0000000000000454>.
8. Sharp C, Fonagy P. The parent's capacity to treat the child as a psychological agent: Constructs, measures, and implications for developmental psychopathology. *Social Development*. 2008; 17: 737-754. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00457.x>.
9. Gohari S, Rasoolzadeh Tabatabaei SK, Ghanbari SA. Study on components of mentalization in the communication pattern of iranian dissatisfied married people: Content analysis, clinical psychology and personality. 2023; 20(2): 105-120. <https://doi.org/10.22070/cpap.2022.15861.1204>.
10. Fonagy P, Bateman A. The development of borderline personality disorder- A mentalizing model. *Journal of Personality Disorders*. 2008; 22(1), 4-21. <https://doi.org/10.1521/pedi.2008.22.1.4>.
11. Hemmi MH, Wolke D, Schneider S. Associations between problems with crying, sleeping and/or feeding in infancy and long-term behavioural outcomes in childhood: A meta-analysis. *Arch Dis Child*. 2011; 96(7):622-9. <https://doi.org/10.1136/adc.2010.191312>.
12. Einy S, Narimani M, Sadeghi Movahhed F. Comparing the effectiveness of mentalization-based therapy and cognitive-analytic therapy on ego strength and defense mechanisms in people with borderline personality disorder. *Intern Med Today*. 2019; 25 (4):324-339. <http://dx.doi.org/10.32598/hms.25.4.324>.
13. Drogar E, Fathi-Ashtiani A, Ashrafi E. Validation and reliability of the persian version of the mentalization questionnaire. *Journal of Clinical Psychology*. 2020; 12(1):1-12. <https://doi.org/10.22075/jcp.2020.18897.1745>.
14. Bateman, AW. Mentalizing in psychiatric practice. In R. Gibbons & J. O'Reilly (Eds.), *Seminars in the psychotherapies*: Cambridge university Press. 2021;147-160. <https://doi.org/10.1017/9781108686976.014>.
15. Badoud D, Luyten P, Fonseca-Pedrero E, Eliez S, Fonagy P, Debbane M. The french version of the reflective functioning questionnaire: validity data for adolescents and adults and its association with non-suicidal self-injury. *PloS Ane*. 2015; 10(12): e0145892. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0145892>.
16. Morandotti N, Brondino N, Merelli A, Boldrini A, De Vidovich GZ, Ricciardo S, Abbiati V, Ambrosi P, Caverzasi E, Fonagy P, Luyten P. The italian version of the reflective functioning questionnaire: Validity data for adults and its association with severity of borderline personality disorder. *PloS Ane*. 2018; 13(11): e0206433. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0206433>.
17. Park MK, Song H. Validity of primary screening reflective function questionnaire for youth in korean adolescents. *Journal of Emotional & Behavioral Disorders (Korea)*. 2018;34(2),115-131. <https://kiss.kstudy.com/Detail/Ar?key=3658770>.
18. Kline RB. *Principles and practice of structural equation modeling*. New york: Guilfordpress University. 2005.
19. Cohen J. *Quantitative methods in psychology: A power primer*. *psychological bulletin*. 1992;112:155-159. <https://doi.org/10.1037//0033-2909.112.1.155>.
20. Nunnally JC, Bernstein IH. *Psychometric theory*, 3rd ed. New York: McGraw- Hill Inc. 1994;103-7.
21. Seyedmousavi PS, Naghash F. Parental reflective functioning: An introduction of mentalization based approach in parenting (part one). *Developmental Psychobiology*. 2020; 17(65): 105-109.
22. Fonagy P, Allison E. The role of mentalizing and epistemic trust in the therapeutic relationship. *Psychotherapy*. 2014; 51(3), 372-380. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0036505>.
23. Fonagy P, Gergely G, Jurist EL, Target M (Eds.). *Affect regulation, mentalization and the development of the self*. New York: Other Press. 2002. <https://doi.org/10.4324/9780429471643>